

Brüssel, 2.7.2019
COM(2019) 287 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE
programmi „Perikles 2020“ (euro kaitsmiseks võltsimise eest) rakendamise ja tulemuste
kohta 2018. aastal

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

programmi „Perikles 2020“ (euro kaitsmiseks võltsimise eest) rakendamise ja tulemuste kohta 2018. aastal

1. Üldist

Programm „Perikles 2020“ (edaspidi „programm“) on vahetus-, abi- ja koolitusprogramm euro kaitsmiseks võltsimise eest. Sellega asendatakse 2001. aastal loodud programm Perikles, mida rakendati ajavahemikul 2002–2013. Programm loodi **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2014. aasta määrusega (EL) nr 331/2014¹**. Nõukogu 11. mai 2015. aasta määrusega (EL) 2015/768² laiendati nimetatud määruse kohaldamisala euroalasse mittekuuluvatele riikidele. Määrusega (EL) nr 331/2014 on kehtestatud, et programm kestab kuni 31. detsembrini 2020. Määruse artikli 13 lõike 3 kohaselt peab komisjon teavitama igal aastal Euroopa Parlamenti ja nõukogu programmi tulemustest. Käesoleva aastaaruandega täidetakse mainitud nõuet 2018. aasta kohta.

2. 2018. aasta tööprogramm

a. Iga-aastase tööprogrammi rakendamine 2018. aastal

2018. aastal oli programmi rakendamise jaoks eelarvest ette nähtud 1 055 100 eurot ja programmi rahastati Euroopa Liidu 2018. aasta üldeelarve eelarverealt 01 02 04 00. 2018. aastal võeti kulukohustusi kokku summas 993 388,74 eurot. Programmi rakendatakse ühiselt liikmesriikide pädevate asutuste kaasrahastatud meetmete (toetused) ja otse komisjoni algatatud meetmete (edaspidi „komisjoni meetmed“) kaudu. 2018. aastal paigutati 167 199,89 eurot toetuste eelarverealt ümber komisjoni meetmete eelarvereale, et täiendada liikmesriikide meetmeid.

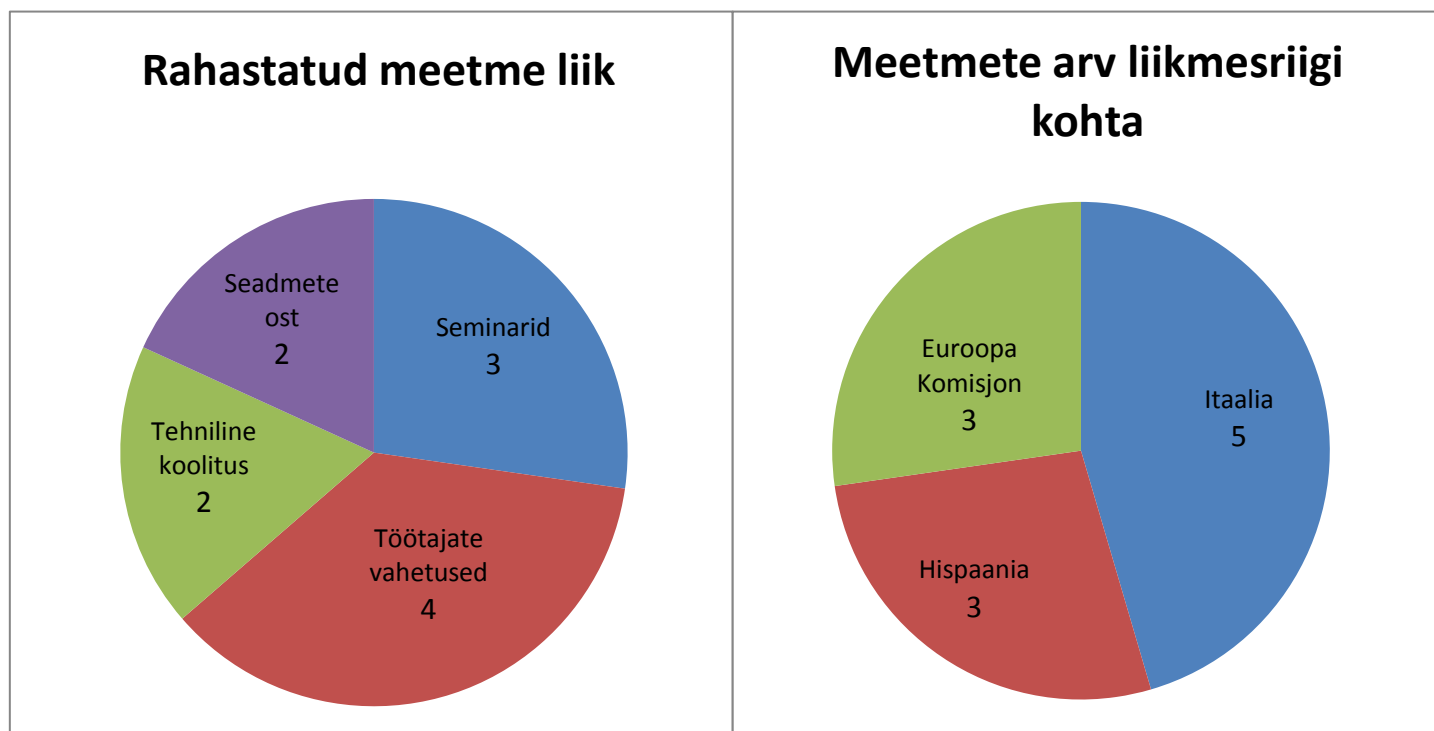
Programmi rakendamine näitas, et liikmesriigid ja komisjon on kindlalt otsustanud kaitsta eurot võltsimise eest. Mitmeaastast strateegiat käsitlevad arutelud euro võltsingute tuvastamise eksperdirühma koosolekutel võimaldasid siduda 2018. aastal kulukohustustega 94,15 % kogueelarvest. 2018. aastal rahastati programmi raames kokku 11 projekti³. Liikmesriikide pädevatelt asutustelt laekunud toetustaotlustest rahuldati kaheksa. See oli vähem kui 2017. aastal, kui anti kümme toetust. Peale selle rahastati kolme komisjoni meetet (sama palju kui eelmisel aastal). Viit meetet rakendati 2018. aastal ning kuus meetet on rakendamisel / neid rakendatakse 2019. aastal ja edaspidi.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 331/2014, millega luuakse vahetus-, abi- ja koolitusprogramm euro kaitsmiseks võltsimise eest (programm „Perikles 2020“) (ELT L 103, 5.4.2014, lk 1). Selle määrusega tunnistati kehtetuks nõukogu otsused 2001/923/EÜ, 2006/75/EÜ ja 2006/849/EÜ.

² Nõukogu 11. mai 2015. aasta määrus (EL) 2015/768, millega laiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 331/2014 (millega luuakse vahetus-, abi- ja koolitusprogramm euro kaitsmiseks võltsimise eest (programm „Perikles 2020“)) kohaldamisala euroalasse mittekuuluvatele liikmesriikidele (ELT L 121, 14.5.2015, lk 1).

³ Täielik ülevaade 2018. aasta kulukohustustega hõlmatud programmi „Perikles“ meetmetest on esitatud I lisas.

I ja II graafik: rahastatud meetmete liik ja meetmete arv liikmesriigi kohta (meetmed, mille kulukohustused võeti 2018. aastal, vt I lisa)⁴

2018. aastal taotles programmist vahendeid kaks liikmesriiki: Itaalia ja Hispaania. See kajastab asjaolu, et euro võltsimisest kõige enam mõjutatud riigid kasutavad programmi „Perikles“ vahendeid teistest riikidest sagedamini. Nende jõupingutused tugevdavad euro kaitset, mis on kasulik kõigile euroalas osalevatele liikmesriikidele.

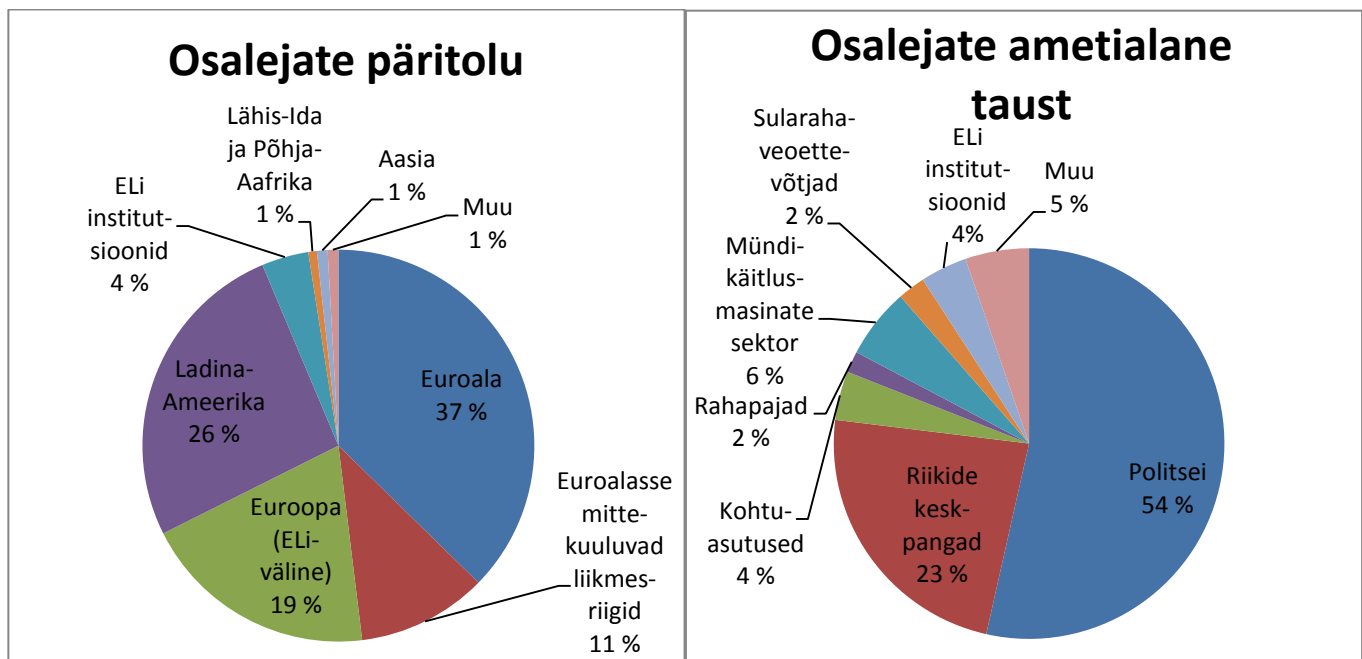
2018. aastal oli kulukohustustega hõlmatud meetmete hulgas kolm seminari/konverentsi, kaks tehnilist koolitust, neli töötajate vahetust ja kaks seadmete ostu. Märkimisväärne on suhteliselt suur töötajate vahetuste arv, mis on kulutõhus meede võrdlemisi suure sihtrühma kaasamiseks, hõlbustades seeläbi oskusteabe vahetust ja parandades ühtse raamistiku loomist, mille abil kaitsta eurot võltsimise eest. Samuti annab kaks seadmete ostu kolmandate riikide ametiasutustele tunnistust sellest, et nimetatud meetme rakendamine abikõlblikuna programmi „Perikles 2020“ raames on olnud edukas. Meetmeid rakendatakse⁵ nii ELis kui ka väljaspool ELi sõltuvalt konkreetsest vajadusest kaitsta eurot võltsimise eest. Programmi loomisest saadik on tugevdatud selle piirkondlikku lähenemisviisi, rakendades meetmeid, mis hõlmavad maailma eriti probleemseid piirkondi. Erilist tähelepanu pööratakse Ladina-Ameerikale (kaks Hispaania korraldatud meetet ja üks komisjoni meede) ja Kagu-Euroopale (neli Itaalia korraldatud meetet).

⁴ Andmed hõlmavad nii 2018. aastal rakendatud kui ka pärast 2018. aastat rakendatavaid meetmeid.

⁵ Mõnda meetet rakendatakse veel ka 2019. aastal.

III ja IV graafikul on esitatud programmis osalejad nende päritolu ja ametialase tausta alusel.

III ja IV graafik: osalejate päritolu ja ametialane taust⁶ (meetmed, mille kulukohustused võeti 2018. aastal, vt I lisa)⁷

Nendes programmi meetmetes, mille kulukohustused võeti 2018. aastal, osales hinnanguliselt 568 eksperti.

Osalejaid on 58 riigist. Enamik koolitavatest (67 %) on pärit Euroopast: 37 % euroala liikmesriikidest, 19 % ELi-välistest Euroopa riikidest ja 11 % euroalasse mittekuuluvatest liikmesriikidest. Ladina-Ameerikast pärineb 26 % koolitavatest, mis on võrreldes eelmise aastaga märkimisväärselt rohkem⁸. 1 % koolitavatest on pärit Lähis-Idast ja Põhja-Aafrikast ning 1 % Aasiast.

Mis puudutab osalejate ametialast tausta, siis 54 % neist on politseiasutuste töötajad. Nende silmatorkavalt suur osakaal tuleneb sellest, et politseiasutused on euro võltsimise vastase võitluse eeslinil ning politseitöötajate hulgas on nii uurijaid kui ka tehnilisi eksperte.

Muud kategooriad moodustavad osalejate koguarvust 46 %, mis on vähem kui eelmisel aastal, kui nende osakaal oli 58 %. Peaaegu muutumatuks on jäänud keskpankade suur osalus (23 %) ja jätkuvalt on palju osalejaid kohtutöötajate hulgast (4 %). Eriliselt tuleb ära märkida rahapajade (2 %), rahandusministeeriumide (1 %) ja sularahaveoettevõtjate (2 %) osalust, mis näitab, et osalejaid on väga erineva ametialase taustaga. Komisjoni korraldatud „Platvorm 1210“ teise kohtumise tulemusena oli kolmandat aastat järjest palju osalejaid mündikäitlusmasinate sektorist (6 %), mis näitab taas, et erasektoril on võltsimisvastases võitluses oluline osa.

⁶ Kategooria „muud“ hõlmab muu hulgas Interpoli, liikmesriikide ministeeriumide ja esinduste ning akadeemiliste asutuste töötajaid.

⁷ Andmed hõlmavad nii 2018. aastal rakendatud kui ka pärast 2018. aastat rakendatavaid meetmeid.

⁸ Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule programmi „Perikles 2020“ (euro kaitsmiseks võltsimise eest) rakendamise ja tulemuste kohta 2017. aastal (COM(2018) 581 final).

Selle tulemusena saavutati programmi rakendamisel riikide- ja valdkondadeülene mõõde, mis on nõutav määruse (EL) nr 331/2014 alusel.

b. Ülevaade 2018. aasta tööprogrammi raames võetud meetmetest

Täielik ülevaade programmi „Perikles“ 2018. aasta tööprogrammi raames võetud meetmetest on esitatud I lisas. Esile võib tõsta järgmisi meetmeid.

Rahvusvaheline piirkondlik koostöö Kagu-Euroopas

Programmi raames on 2018. aastal suudetud jätkata ja veelgi tugevdada tihedat rahvusvahelist piirkondlikku koostööd Kagu-Euroopas. Üks 2018. aasta olulisemaid ettevõtmisi oli UCAMPi korraldatud konverents „A community strategy to protect the euro in the Mediterranean Area“, mis toimus Serbias. Meede tõi kokku seitsme Kagu-Euroopa riigi ja Prantsusmaa esindajad ning selle abil jätkati tõhusa eksperdivõrgustiku tegevust ühes euro võltsimise seisukohast eriti probleemses piirkonnas. Sellest meetmest lähtudes kirjutas Euroopa Komisjon alla kolmele euromüntide kaitset käsitlevale halduskoostöö kokkuleppele vastavalt Serbiaga, Montenegroga ja Kosovoga (nagu on määratletud ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonis 1244). Lisaks korraldas Itaalia UCIFM selliste seadmete ostu, mida võltsimisvastasele võitlusele spetsialiseerunud asutused hakkavad kasutama euro kaitsmisel võltsimise eest ning Montenegro politsei ja riigipanga töötajate koolitamiseks.

Rahvusvaheline piirkondlik koostöö Ladina-Ameerikas

Programmi raames on samuti suudetud jätkata ja veelgi tugevdada tihedat rahvusvahelist piirkondlikku koostööd Ladina-Ameerikas.

- Hispaania BIBE korraldas 2018. aastal Panamas Ladina-Ameerika riikidest pärit ekspertidele raha võltsimise teemalise koolituskursuse, kuhu kogunesid ametiasutuste esindajad 18 Ladina-Ameerika riigist ja millega edendati meetmeid, mille abil kaitsta eurot võltsimise eest neis Ladina-Ameerika riikides, mis on selleks alati. Kõnealuse meetmega toetati rahavõltsimise vastu võitlevate riiklike keskasutuste rajamist ja toimimist osalevates riikides. Varasema samasuguse koolituse alusel rajati selline riiklik keskasutus Argentinas.
- Hispaania BIBE korraldas selliste seadmete ostu, mida eespool nimetatud vastrajatud Argentina riikliku keskasutuse võltsimisvastase võitluse eksperdid hakkavad kasutama euro kaitsmisel võltsimise eest.
- 2019. aastal korraldab komisjon oma iga kahe aasta tagant toimuva tehnilise taktikalise koolituse Colombias Medellinis; koolituse sihtrühm on Colombia õiguskaitse- ja kohtuasutused.

3. Programmi eelmiste eelarvete raames võetud kulukohustustega hõlmatud meetmete rakendamine 2018. aastal

2018. aastal rakendati kümmet meedet, mille suhtes võeti kulukohustused programmi eelmiste eelarvete raames⁹. Neist kaheksa algatajaks olid liikmesriikide (Prantsusmaa, Hispaania, Portugali, Rumeenia, Austria, Horvaatia ja Itaalia) pädevad riiklikud asutused ning kaks meedet algatas komisjon. Meetmete hulgas oli kolm seminari, üks tehniline koolitus, neli töötajate vahetust, üks seadmete ost ja üks uuring. Erilise tähelepanu all olid sellised piirkonnad nagu Kagu-Euroopa, Hiina ja Ladina-Ameerika ning sellised teemad nagu pimevõrk ja euromüntide autentimine. Esile võib tõsta järgmisi meetmeid.

Rahvusvaheline piirkondlik koostöö Kagu-Euroopas

2018. aastal rakendati mitut programmi „Perikles 2020“ meedet, mis keskendusid tiheda koostöö tagamisele ja edendamisele Kagu-Euroopa riikide pädevate ametiasutuste vahel. Nende hulgas olid Rumeenia ja Itaalia politseiasutuste korraldatud töötajate vahetused; Rumeenia asutused sõlmisid ja säilitasid koostöösidemeid Ida-Balkani ja Musta mere piirkonna riikide, sealhulgas Türgi, Moldova ja Ukrainaga. Horvaatia riigipank korraldas Balkani võrgustiku 3. konverentsi, kus oli osalejaid piirkonna riigi- ja kommertsbankadest ning millega toetati varajase hoiatamise süsteemi toimimist ja selle raames teabe vahetamist osalevate riikide vahel.

Rahvusvaheline piirkondlik koostöö Ladina-Ameerikas

Seoses programmi „Perikles 2020“ meetmete rakendamisega 2018. aastal võib samuti ära märkida rahvusvahelise piirkondliku koostöö jõustamist Ladina-Ameerikas. Portugali kriminaalpolitsei (*Polícia Judiciária*) kaasas oma töötajate vahetusse Brasiilia pädevad ametiasutused. Hispaania BIBE laiahaardelise lähenemisviisi tulemusel korraldati piirkonnas koolituskonverents, töötajate vahetus ja seadmete ost, millega tagati paljude Ladina-Ameerika riikide esindajate osavõtt.

Internet/pimevõrk: konverents „ICIT – Darknet Investigation – Protection of the Euro“

Mitmed meetmed, mille kulukohustused võeti 2018. aastal, käsitlesid internetist/pimevõrgust lähtuvaid võltsimisvastase võitlusega seotud ohte, keskendudes uurimistehnikate tulemuslikkusele ja vajadusele kooskõlastatud tegevuse järele ohu korral. Eriti oli täielikult sellele teemale pühendatud konverents „ICIT – Darknet Investigation – Protection of the Euro“, millel osalesid selles valdkonnas töötavad kohtu- ja politseieksperdid 19 riigist. Konverentsil esitati mitu soovitus, näiteks vajaduse kohta rajada pimevõrgu uurimisega tegelevate piirkondlike spetsialistide võrgustik ja õiguskaitse parima tava käsiraamatu kavandi koostamise kohta.

⁹Põhjalik ülevaade sellistest meetmetest, mille kulukohustused võeti programmi „Perikles 2020“ varasemate eelarvete raames, kuid mis rakendati 2018. aastal, on esitatud II lisas.

4. Järeldused ja edasised sammud

Programm „Perikles 2020“ on endiselt oluline ja tulemuslik võltsimisvastase võitluse vahend. Programmi raames toetatakse uuringuid, jätkatakse ja arendatakse koostöösuhteid ning vahetatakse parimaid tavasid kõigi nende vahel, kes osalevad euro võltsimise vastases võitluses.

Komisjon levitab pidevalt programmist toetatavate meetmete tulemusi euro võltsingute tuvastamise eksperdirühma liikmete hulgas. 2018. aastal toimus kolm euro võltsingute tuvastamise eksperdirühma kohtumist. Programm on hästi kooskõlas teiste asjakohaste ELi tasandi programmide ja meetmetega ning täiendab neid, kuna selles keskendutakse üksnes organiseeritud kuritegevuse eriliigi ehk euro võltsimise tõkestamisele ja selle vastu võitlemisele. See kehtib *tehnilise abi ja teabevahetuse (TAIEX)* rahastamisvahendi puhul, mida kasutatakse kõige sagedamini ühinemisläbirääkimiste toetamiseks, ning Sisejulgeolekufondi politseikoostöö¹⁰ rahastamisvahendi puhul, millega toetatakse kuritegevuse ennetamist ja selle vastu võitlemist üldiselt.

Võttes arvesse soovitusi uuendada programmi pärast 2020. aastat ja selle tõestatud tõhusust, mida on rõhutatud programmi „Perikles 2020“ vahehindamises,¹¹ aga ka selles osalejate (nagu liikmesriigid, Euroopa Keskpank ja Europol) igakülgset toetust, võttis komisjon vastu ettepaneku jätkata programmi pärast 2020. aastat osana järgmisest mitmeaastasest finantsraamistikust programmi „Perikles IV“ nime all¹². Nõukogu võttis osalise üldise lähenemisviisi vastu 19. detsembril 2018. aastal. Nõukogu lähenemisviisis kajastub ulatuslik toetus komisjoni ettepanekule algatada programm „Perikles IV“. Väljendades oma toetust programmi jätkumisele, võttis Euroopa Parlamendi kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon 4. veebruaril 2019 ühel häälel vastu oma seisukoha komisjoni ettepaneku kohta algatada programm „Perikles IV“.

Programmi rakendamise tulemustele ja euro võltsingute tuvastamise eksperdirühma uute ohtude pidevale analüüsile tuginedes on 2019. aasta prioriteedid järgmised¹³:

- toetada meetmeid, mis on suunatud koostöö parandamisele nende liikmesriikide vahel, kus võltsinguid enim valmistatakse ja levitatakse;
- edendada koostööd nende kolmandate riikide ametiasutustega, kelle puhul on kahtlusi või tõendeid võltsitud eurode valmistamise kohta;
- säilitada tõhus raamistik euro kaitsmiseks Kagu-Euroopas;

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta määrus (EL) nr 513/2014, millega luuakse Sisejulgeolekufondi osana politseikoostöö, kuritegevuse tõkestamise ja selle vastu võitlemise ning kriisiohje rahastamisvahend ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 2007/125/JHA (ELT L 150, 20.5.2014, lk 93).

¹¹ Programmi vahehindamise tegi sõltumatu välistöövõtja määruse (EL) nr 331/2014 artikli 13 lõike 4 alusel. Komisjon võttis 6. detsembril 2017 vastu teatise COM(2017) 741 Euroopa Parlamendile ja nõukogule programmi vahehindamise tulemuste kohta, jõudes samuti järeldusele, et programm peaks jätkuma kuni oma loomuliku lõpuni 2020. aastal, toetades programmi jätkamist pärast aastat 2020 tulenevalt programmi lisaväärtusest, pikaajalisest mõjust ja jätkusuutlikkusest ning nõustudes hinnanguga programmi jätkamise kohta eraldiseisva programmina pärast aastat 2020, teatis COM(2017) 741 final – komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile programmi „Perikles 2020“ (vahetus-, abi- ja koolitusprogramm euro kaitsmiseks võltsimise eest) vahehindamise tulemuste kohta, 6. detsember 2017.

¹² Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS, millega luuakse vahetus-, abi- ja koolitusprogramm euro kaitsmiseks võltsimise eest perioodil 2021–2027 (programm „Perikles IV“) (COM(2018) 369 final - 2018/0194 (COD)), ning ettepanek: NÕUKOGU MÄÄRUS, millega laiendatakse määruse (EL) nr .../2018 (millega luuakse vahetus-, abi- ja koolitusprogramm euro kaitsmiseks võltsimise eest perioodil 2021–2027 (programm „Perikles IV“) kohaldamisala euroalasse mittekuuluvatele liikmesriikidele (COM(2018) 371 final - 2018/0219 (APP)).

¹³ 2019. aasta programmi prioriteedid on oluline osa aastastest tööprogrammist, mis on lisatud komisjoni 2. veebruari 2019. aasta otsusele C(2019) 806 final, milles käsitletakse programmi „Perikles 2020“ 2019. aasta tööprogrammi vastuvõtmist.

- päevakajaliste teemadega seotud arengusuunad: euromüntide turvaelemendid, euromüntide autentimist ja ringlusse kõlbmatute euromüntide käitlemist käsitleva määruse (EL) nr 1210/2010 rakendamine, võltsingute ja kvaliteetsete komponentide levitamine internetis, riiklike keskasutuste rajamise/tõhustamise toetamine.